

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Кузнєцова Л.В.
“29” червня 2017р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

**КОШТИ НАСЕЛЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ
РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ**

Виконавець

студентка 4 курсу 1 групи
кредитно-економічного факультету

Брит Анастасія Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, доцент

Арутюнян Рузанна Разміківна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ	6
1.1. Сутність поняття «ресурсна база банку» та її структура ..	6
1.2. Кошти населення – основа ресурсної бази банків	14
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ	25
2.1. Аналіз ресурсної бази банків України.....	25
2.2. Чинники формування ресурсної бази банків на основі коштів населення.....	33
2.3. Аналіз структури депозитних ресурсів на прикладі ПАТ «Банк Восток».....	42
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ КОШТІВ НАСЕЛЕННЯ	50
3.1. Світовий досвід організації системи гарантування вкладів фізичних осіб.....	50
3.2. Рекомендації щодо формування ресурсної бази банків України за рахунок коштів фізичних осіб.....	60
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність. Достатня за обсягом та належним чином збалансована ресурсна база банків є важливою передумовою їх прибутковості, підтримки достатньої ліквідності та довіри з боку всіх учасників ринку. Зміцнення ресурсної бази сприяє підвищенню можливостей банків у задоволенні поточних та інвестиційних потреб суб'єктів господарювання і домогосподарств у додаткових фінансових ресурсах. Разом з тим у сучасних умовах в Україні помітно загострились проблеми формування ресурсної бази банків за рахунок коштів клієнтів. Тимчасово вільні грошові кошти населення країни відіграють велику роль у функціонуванні банківського сектора. Для комерційних банків вклади - головний вид пасивів, а, отже, і важливий ресурс для проведення активних кредитних операцій. За рахунок позикових коштів формується близько 95% загальної суми активів комерційних банків. Від характеру депозитів залежать види позичкових операцій, а відповідно, і розміри доходів банків. Цим і проявляється актуальність теми банківських вкладів і депозитів.

Зазначена проблематика є вкрай важливою з огляду на те, що вона знаходить широке висвітлення у роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників. Так, у першу чергу, варто відмітити результати досліджень таких вчених, як О. І. Барановський, В. Міщенко, М. І. Савлук та ін.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо формування ресурсної бази банків на основі коштів населення.

Досягнення поставленої мети зумовило визначення та виконання таких **завдань**:

- розкрити сутність поняття «ресурсна база банку» та її структури;
- охарактеризувати кошти населення, як основу ресурсної бази банків;
- проаналізувати ресурсну базу банків України;

- дослідити чинники формування ресурсної бази банків на основі коштів населення;
- оцінити структуру депозитних ресурсів на прикладі ПАТ «Банк Восток»
- проаналізувати світовий досвід організації системи гарантування вкладів фізичних осіб;
- розробити рекомендації щодо формування ресурсної бази банків України за рахунок коштів фізичних осіб.

Об'єктом дослідження виступає формування ресурсної бази банків на основі коштів населення.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади формування ресурсної бази банків на основі коштів населення.

Методи дослідження. За основу дипломного дослідження взято діалектичний підхід до вивчення економічних і фінансових явищ, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій та взаємозалежностей їхнього розвитку. Теоретичну базу роботи становлять загальнонаукові методи і прийоми досліджень:

- системне оцінювання при дослідженні сутності поняття «ресурсна база банку» та її структура;
- табличне і графічне зображення даних при оцінюванні структури і динаміки обсягів ресурсної бази банків, залучених коштів фізичних осіб та зобов'язань БСУ;
- регресійно-кореляційний аналіз впливу різних факторів на формування ресурсної бази банків за рахунок заощаджень населення .

Для обробки й аналізу інформації застосовувались такі комп'ютерні програми, як MS Word та MS Excel.

Інформаційна база. Методологічною та теоретичною основами дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, матеріали наукових статей періодичної преси, нормативно-законодавчі акти України (Закон України «Про банки та банківську

діяльність», Закон України «Про Національний Банк України» та ін. закони) В якості емпіричної бази дослідження використані статистичні звіти Національного банку України, офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, а також окремих банківських установ.

Висновок до розділу 3

Підсумовуючи, можна сказати, що системи гарантування вкладів України та країн ЄС мають відмінності. Насамперед стосовно видів вкладів, які гарантуються та які не гарантуються. В ЄС відшкодовуються кошти не лише фізичних осіб, але й юридичних (з деякими винятками). Суми відшкодувань також різні.

Разом з цим, на сьогодні в Україні, як і країнах-сусідах (Польща, Словаччина, Угорщина, Чехія, Болгарія) Фонд починає виплати відшкодувань в межах семи днів з дня прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку (у ЄС з дня рішення про неплатоспроможність). Також деякою мірою є відповідність у термінах звітування та джерелах формування ресурсів Фонду.

В Україні багато банків визнано неплатоспроможними. Це величезні втрати для вкладників, які лягають на плечі держави (Мінфін вже позичив Фонду 10,1 млрд. грн. і має позичити ще 20 млрд. грн.). Щоб реформувати цю систему, необхідно посилити відповідальність власників банків за доведення банку до неплатоспроможності аж до відповідальності своїм майном і безоплатної націоналізації неплатоспроможних банків, для яких неможливо знайти інвесторів. Також тимчасово можна збільшити відсоток внесків банків до Фонду. Це можна досягти за рахунок зменшення резервування за активними операціями. А зменшення резервування необхідно забезпечити за рахунок ретельного управління кредитними ризиками. Отже, Національному банку наразі необхідно починати з посиленого нагляду за системами управління ризиками в банках.

ВИСНОВКИ

Ресурсна база для будь-якого комерційного банку дуже важлива. Адже від її розміру будуть залежати масштаби проведених операцій, від яких в свою чергу буде залежати величина прибутку - основна мета діяльності комерційного банку. Комерційні банки повинні приділяти особливу увагу повноті і різноманітності своєї ресурсної бази, адже від неї залежить і виконання обов'язкових нормативів Центрального Банку.

В першому розділі були розкриті результати вивчення теоретичних аспектів дипломної роботи. За результатами досліджень виявлено наявність суперечностей між значимістю заощаджень населення для формування ресурсної та підтримки ресурсної стійкості банків в Україні, з одного боку, та привабливістю банківських депозитів як форми утримування заощаджень населення, з іншого боку. Збереження існуючих суперечностей, коли ресурси банків все більше залежать від вкладів фізичних осіб, а депозити стають все менш привабливими для населення, може призвести до гострого ресурсного конфлікту в банківській системі України, сформувавши суттєві загрози її стійкості. І можна зробити висновки про те, що вклади населення в банках є головним джерелом ресурсів з точки зору можливості їх залучення для фінансування економіки країни.

У другому розділі було розглянуто сучасний стан та тенденції розвитку банківського ринку вкладів комерційних банків України. Було оцінено та зроблено відповідні висновки про діяльність та надійність, а також стабільність всього банківського сектору України та окремого банку. Можна зробити висновок, що банки організовують свою депозитну політику і структура нових депозитів відрізняється від інших банків. Саме тому для подальшої такої позитивної тенденції банкам необхідно зацікавити

вкладників, пропонуючи їм свої нові, більш різноманітні депозитні послуги.

У третьому розділі було надано досвід більшості економічно розвинених країн світу, який показує, що система страхування банківських вкладів є ефективним інструментом для вирішення комплексу соціальних і макроекономічних завдань. Перш за все, вона дозволяє запобігати паніці серед вкладників, забезпечуючи тим самим стабільність роботи банківської системи і скорочуючи суспільні витрати на подолання наслідків кризових явищ. Система захисту вкладів в Україні, спираючись на досвід розвинутих держав, динамічно розвивається на основі вітчизняних особливостей функціонування економіки. Після фінансової та економічної криз в Україні посилився захист вкладів вітчизняної системи гарантування вкладів у банківських установах.

Дослідження, проведене в даній роботі, дозволило сформулювати такі висновки: в цілому ефективність функціонування систем страхування вкладів безпосередньо залежить від ступеня участі в них держави. Практично у всіх країнах держава не тільки контролює СГВ, але і бере участь у формуванні фінансової основи функціонування цієї системи. СГВ повинна поширюватися на кредитні спілки, пенсійні фонди і страхові компанії, як в деяких інших країнах, але в той же час і вкладники повинні підвищувати свою фінансову грамотність.

Сучасна ресурсна база та депозитна політика загалом потребують вдосконалення. Існує оптимальний ряд напрямів підвищення її ефективності: покращення нормативно-правового регулювання коштів фізичних та юридичних осіб на депозитних рахунках комерційних банків України; постійне введення та вдосконалення страхування депозитів; підтримка політичної стабільності в країні та ін.

Підсумовуючи вищевикладене, доцільно зауважити, що в сучасних умовах розвитку банківської системи при формуванні та реалізації депозитної політики вітчизняні банківські установи повинні швидко

реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього бізнес-середовища та потреби існуючих і потенційних клієнтів з метою забезпечення сталого зростання депозитної бази, використовуючи традиційні та новітні стратегії і технології ведення банківської діяльності. Ключова роль у забезпеченні високої конкурентної позиції депозитної політики банку належить якісно та кількісно обґрунтованій стратегії і тактиці управління у даній сфері основними домінантами якої є фінанси, клієнти, бізнес-процеси, навчання і розвиток персоналу.

Населення ж, в свою чергу, користуючись послугами банку, а саме банківським продуктом «вклади», так само отримують свою вигоду від цього. Адже зарахування своїх тимчасово вільних коштів, на банківський вклад, дозволить клієнтам не тільки зберегти свої кошти, а й отримати прибуток. Клієнт має право вибирати банк і вид вкладу на ринку банківських послуг, а банк повинен зацікавити населення саме своїми продуктами. Так і простежується взаємини між комерційним банком і населенням, де обидва суб'єкти виникаючих відносин отримують свою вигоду.

Здійснення операцій по залученню тимчасово вільних коштів у внески регулюється Цивільним кодексом і нормативами Центрального Банку Укоаїни, і за неналежне виконання даних операцій на банк можуть бути накладені санкції, або і зовсім відкликана ліцензія, видана Центральним Банком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дрогоруб Ірина Володимирівна «ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕФІНІЦІЙ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ БАНКУ», «РЕСУРСИ БАНКУ», «РЕСУРСНА БАЗА БАНКУ»»/ ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ та КРЕДИТ/Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка», випуск 25, 2014 р
2. Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website) © 2010 – 2017/Електронний ресурс /Режим доступу : info {at}pidruchniki.com
3. Заруба О. Д. Банківський менеджмент та аудит / О. Д. Заруба. – К. : Вид-во «Лібра», 1996
4. Банковское дело : учебник / под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 672 с.
5. Островская О. М. Банковское дело : толковый словарь / Островская О. М. – 2-е изд. – М. : Гелиос АРВ, 2001. – 400 с
6. Финансово-кредитный словарь : в 3-х т. – М. : Финансы и статистика, 1998. – Т. 3 / гл. ред. Н. В. Гаретовский. – 511 с.
7. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 58–64.
8. Банковское дело : учебник / под ред. Г. Г. Коробовой. – М. : Юристь, 2002. – 751 с.
9. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – К. : Знання, 2008. – 564 с.
10. Алексеєнко М. Д. Аналіз банківської діяльності / М. Д. Алексеєнко, А. М. Герасимович. – К. : КНЕУ, 2006. – 600 с.
11. Вареник В. А. Основні аспекти депозитного формування капіталу банку / В.А. Вареник // Науковий вісник. – 2010. – № 17 (6). – С. 167 - 170.

12. Марія Степанівна Алілуйко/УДК 336.7/Сутність ресурсної бази банку та її взаємозв'язок із банківськими ресурсами та ресурсним потенціалом
13. Мартинюк Ж. В. Ресурсна база комерційних банків /Ж. В. Мартинюк // Фінанси України. – 1998. – № 11. – С. 112–114
14. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики [текст] : монографія / М. Д. Алексеєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 276.
15. Мещеряков А.А. Фінансовий менеджмент у банках .- К: ЦУЛ. - 2006. - 208 с.
16. Мочерний С. Банківська система в Україні. - Львів: Тріада Плюс .- 2004. -304 с.
17. Енциклопедичний словник бізнесмена: менеджмент, маркетинг, інформатика / за ред. М. І. Молдованова. –К. : Техніка, 1993. –856 с.
18. Землячов С. В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків) / С. В. Землячов // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
19. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Затверджена постановою Правління Національного банку України №368 від 28.08.2001 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2001.– № 6.– С. 3 – 35
20. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф. С. Мишкін ; пер. з англ. С. Панчишина. – К. : Основи, 1998. – 963 с.
21. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф. С. Мишкін ; пер. з англ. С. Панчишина. – К. : Основи, 1998. – 963 с
22. Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка"/Н. В. Бова/ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ В УКРАЇНІ/УДК 336.71/№ 5, 2015

23. К.О. Паляничко «ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ»/ ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ/УДК 336.712:330.101.52
24. Вовчак О. Банківська справа. - К: Новий Світ-2000. - 2008. - 560 с.
25. Челноков В.А. Деньги. Кредит. Банки: Уч. пособие. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007
26. Економічні науки/УДК 336.717.113/РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ/Бобанич А.І.
27. Річний звіт ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ/ Електронний ресурс/Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua>
28. Економічні науки/1. Банки і банківська система/Дроголюб І. В.
29. Роуз Питер С. Банковский менеджмент [Текст] / Роуз Питер С. [пер. с англ.]. - М. : Дело, 1995. - 768 с.
30. Синки Дж. мл. Управление финансами в коммерческих банках [Текст] / [пер. с англ. 4-го перераб.изд. ; под ред. Р.Я. Левиты, Б.С. Пинскера. М.: 1994, Catallaху. - 820 с.
31. Куликов Н.И. Банковские ресурсы, их формирование и эффективное использование: монография [Текст] / Н.И. Куликов, Н.П. Назарчук. - Тамбов: Издательство ФГБОУ ВПО «ТГТУ», 2014. - 108 с.
32. Усоскин В. М. Современный коммерческий банк: управление и операции[Текст] / В.М. Усоскин. - М.: «ВСЕ ДЛЯ ВАС», 1993. - 328 с.
33. Бібліотека економіста / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.megos.org.ua>
34. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.bank.gov.ua
35. Марія Степанівна Алілуйко «Сучасні тенденції формування ресурсної бази банків» /Вісник Університету Банківської справи Національного Банку України 2014 № 1(19)
36. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи

[Електронний ресурс] : Закон України від 04.07.2014 № 1586 – VII // Офіційний веб – сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1586> - 18.

37. Аналітичний огляд банківської системи України за 2014 рік // Національне рейтингове агентство «Рюрік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf.

38. Заславська Н. П. Особливості формування ресурсного потенціалу банків в умовах еко- номічної нестабільності / Н. П. Заславська // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – Вип. 3 (44). – С. 111–113.

39. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: монографія / М.Д.Алексеєнко. — К.: КНЕУ,2002. — 276 с.

40. Батракова Л. Г. Складові елементи ефективної ресурсної політики комерційного банку / Л. Г. Батракова // Регіональна економіка – 2009. – №3 – с. 115- 122.

41. Версаль Н.І. Особливості формування депозитних ресурсів банками України / Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2009. – №12. – С. 89-95.

42. Банківські операції: підручник. / За ред. А.М. Мороза. — К.: КНЕУ, 2000. — 384 с.

43. Гроші та кредит: підручник / [Савлук М.І., Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф. та ін.]: за заг. ред. М.І. Савлука. —К.: КНЕУ, 2006. — 744 с.

44. Дзюблюк О. В. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. - Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка»,2009. - 696 с., 2009.

45. Галіцейська Ю. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації. / Вісник ТДЕУ. - 2006р. - №3,Глоссарий банковских терминов / Под ред.С.И. Кумок. - М.: Моск. фин. об-ние, 1994.

46. Дяконов І.І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків [Електронний ресурс] / І. І. Дяконов. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>

47. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ 2016 РОКУ/ «Рюрік» /Національне рейтингове агентство/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>

48. Доходи та заощадження в умовах трансформації економіки України: науковий збірник / За ред. З. Г. Ватаманюка. – Львів: Інтереко, 2002. – 275 с.

49. Офіційний сайт ПАТ «ВОСТОК БАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bankvostok.com.ua/retail/deposits/>

50. ПАТ “БАНК ВОСТОК”/Фінансова звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності та звіт незалежних аудиторів/31 грудня 2016 року

51. World Bank Group «Depositors with commercial banks». Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>

52. Ситкевич С. Какие гарантии вкладов дают банки в разных странах мира [Электронный ресурс] / Бизнес-Лидер. – Режим доступа: <http://profitforex.by/news/entry5000002401.html>

53. З.С. ПЕСТОВСКАЯ «СИСТЕМА ГАРАНТИРОВАНИЯ ВКЛАДОВ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ»/ АКАДЕМІЧНИЙ ОГЛЯД.- 2015. № 2 (43)

54. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб/- Освітні Матеріали для українських студентів/. – Електронний ресурс. – Режим доступу: om.net.ua

55. Directive 2014/49/EU on deposit guarantee schemes [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-PL/TXT/?uri=CELEX:32014L0049&from=EN>

56. Deposit Insurance Fund of the Czech Republic / [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.fpv.cz/en/>

57. Ефективна економіка/Н. Р. Галайко. – «СИСТЕМА ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ»/ УДК 336.71. - 19.05.2015 р

58. Бочкарева Т. С 2019 года австрийское правительство перестанет помогать местным банкам компенсировать потери вкладчиков / Т. Бочкарева, М. Каверина. // Ведомости. – 2015. – № 3802

59. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України № 4452-VI від 23.02.2012. р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>. – Назва з екрану.

60. Офіційний сайт Європейського парламенту. – Режим доступу : www.europarl.europa.eu.

61. Чеканова Д. В. «УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС» / УДК 336.719. – 2014

62. Гацько С.С.Актуальні проблеми розвитку депозитних операцій вітчизняних банків у сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua